

Antrenörlerin Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Programına İlişkin Görüşleri

Ahmet Düzgünce¹

Öz

Bu araştırmanın amacı antrenörlerin sporda yetenek seçimi ve öğrencilerin spora yönlendirilmesine ilişkin görüşlerini derinlemesine incelemektir. Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgu bilimi desenine göre tasarlanmıştır. Araştırmanın örneklemini belirlemek için çeşitli kriterler belirlenmiş olup ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın örneklemini ölçütleri sağlayan 15 antrenör oluşturmaktadır. Antrenörlerin belirlenmesinde antrenörlerin gençlik spor merkezinde, küçük yaş öğrencileriyle çalışması ve 10 yıl ve üzerinde mesleki kıdeme sahip olması gibi ölçütler göz önünde tutulmuştur. Veriler antrenörler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüş formu için önce literatür taraması yapılmış sonra uzman görüşü alınmıştır. Antrenörlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler yaklaşık 30-35 dakika devam etmiştir. Araştırmanın verileri betimsel analiz tekniğinden yararlanılarak yapılmıştır. Analizler sonucunda antrenörler bu programının erken yaşta başarı, objektif ölçme, doğru branş seçimi, sporcu merkezi, aile bilinci artar, yetenek kaybı azalır, takip ve etkili planlama gibi avantajlar sağladığını belirtmektedirler. Ayrıca antrenörler bu programı uygularken eşitlik, zaman, yetenek kaybı, çoklu dalda ilerleyememe, uygulayıcı yanlılığı ve aile gibi konularda sorun yaşadıklarını ifade etmektedirler. Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programı için yetenek taramasını tarafsız bir kurul tarafından yapılabilmesi gibi önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Antrenör, spor, yetenek taraması, yönlendirme.

Coaches' Opinions on the Turkey Sports Talent Screening and Sports Guidance Program

Abstract

The purpose of this study is to conduct an in-depth examination of coaches' views on talent selection in sports and the guidance of students toward sports. This study was designed according to the case study design, one of the qualitative research methods. Various criteria were established to determine the study sample, and a quota sampling method was used. The sample for this study consists of 15 coaches who met the criteria. In selecting the coaches, criteria such as their work with young students at a youth sports center and having 10 or more years of professional experience were taken into account. Data were collected through semi-structured interviews with the coaches. For the semi-structured interview form, a literature review was first conducted, followed by consultation with experts. The semi-structured interviews with the coaches lasted approximately 30–35 minutes. The research data were analyzed using descriptive analysis techniques. The results of the analysis indicate that the coaches noted this program provides advantages such as early success, objective measurement, proper sport selection, athlete-centered approach, increased family awareness, reduced talent loss, and effective follow-up and planning. Additionally, coaches reported facing challenges related to equity, time constraints, talent loss, inability to progress in multiple disciplines, implementer bias, and family issues while implementing this program. For Turkey's sports talent screening and sports orientation program, talent screening should be conducted by an impartial body.

Keywords: Coach, sports, talent screening, orientation.

¹ Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü Atatürk Üniversitesi, Erzurum/Türkiye, ahmetduzgunce@gmail.com

---

Makale Geçmişi	Geliş: 16/03/2026	Kabul: 30/05/2026	Yayın: 30/06/2026
Makale Türü	Araştırma Makalesi		
Önerilen Atf	Düzgünce, A. (2026). Antrenörlerin Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programına ilişkin görüşleri. <i>Uluslararası Disiplinlerarası Mükemmellik Arayışı Dergisi (UDMAD)</i> , 6(1), 47-57.		

Giriş

Sağlıklı olma durumu, geçmişte insanlığın temel ilgi alanlarından biri olarak ele alınmaktadır. Sağlığın, bireylerin yaşamlarını anlamlı, üretken ve mutlu bir biçimde sürdürebilmeleri için temel bir gereklilik olduğu kabul edilmektedir. Bireylerin toplumsal kurallara uyum sağlayabilmeleri, sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilmeleri ve insan haklarına dayalı karşılıklı saygı çerçevesinde yaşayabilmeleri; bedensel, zihinsel ve ruhsal açıdan sağlıklı olmalarıyla doğrudan ilişkilidir (Akıncı, 2019). Çocuklara yönelik spor etkinliklerinin planlanmasında, programların başlangıç aşamalarında çocukların fiziksel gelişim özelliklerinin dikkate alınması gerekmektedir. Bu doğrultuda koşma, zıplama, atlama ve tırmanma gibi temel hareketleri içeren ve günlük yaşamla ilişkilendirilebilen etkinlikler aracılığıyla fiziksel okuryazarlığı geliştirmeyi amaçlayan programlara öncelik verilmesi önerilmektedir. Erken yaşlarda temel hareket becerilerinin kazandırılması ve fiziksel okuryazarlık düzeyinin artırılması, bireylerin eğitim yaşamı boyunca bu becerileri sürdürebilmelerine olanak sağlayarak sağlıklı bireylerin yetişmesine katkıda bulunmaktadır (UNESCO, 2020). Sporun, çocuğun büyüme ve olgunlaşma sürecinin yanı sıra bilişsel gelişimi ve sosyalleşmesi üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle sporun çocukların yaşamına erken yaşlarda dâhil edilmesi gerekmektedir (Muratlı, 1997).

Spor eğitiminin çocukların erken dönemlerinde yaşamlarına dâhil edilmesi, beden eğitimi alışkanlıklarının ve fiziksel farkındalıklarının gelişimine katkı sağlamakta; sorumluluk alma, ilgi ve yetenek alanlarını tanıma, bilinçli ve makul kararlar verebilme becerilerini olumlu yönde etkilemektedir (World Health Organization, 2020; UNESCO, 2020) Bunun yanı sıra spor eğitiminin, çocukların ruhsal gelişimleri ile bilişsel ve akademik becerileri üzerinde de olumlu etkilerinin bulunduğu belirtilmektedir (Aquilina, 2013). Sporun gündelik yaşamın doğal bir parçası hâline gelmesi, okul çağındaki çocukların eğitim süreçlerinde ihtiyaç duydukları motivasyon düzeylerinin artmasına katkı sağlamaktadır (Wallhead ve Ntoumanis, 2004; UNESCO, 2020). Ayrıca, okullarda çocuklara sunulan planlı ve nitelikli eğitim ortamlarının, spor eğitiminin etkililiği üzerinde belirleyici bir rol oynadığı vurgulanmaktadır (Tower, 2008).

Spor alanında uluslararası platformlarda rekabet edebilmek ve bu alanda sürdürülebilir başarı elde edebilmek için yetenekli sporcuların yetiştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sporcuların yetişme süreci, sistemli ve koordineli bir çalışma yaklaşımının yanı sıra, spora yatkın bireylerin bilimsel ölçütler doğrultusunda belirlenmesini gerektirmektedir (Demiral vd., 2006). Sporda üst düzey başarıya ulaşmanın, bireylerin erken yaşlarda spora yönlendirilmesiyle yakından ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Balyi, Way ve Higgs, 2013; Şahin, 2014). Çocukların ve gençlerin fiziksel, bilişsel ve psikomotor özellikleri dikkate alınarak en yüksek verimi sağlayabilecekleri spor branşlarına zamanında yönlendirilmesi, spor biliminin temel araştırma ve uygulama alanlarından birini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, çocukların mümkün olan en erken yaşta başarılı olabilecekleri branşlara yönlendirilmesi önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir (Tutkun, 2002). Çocukların erken yaşta spora yönlendirilebilmesi için öncelikle onların hangi branşta yeteneği olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Bu durumun gerçekleşebilmesi için çocuklar için yetenek taraması yapılması ve spora yönlendirilmesi gerekmektedir. Okullarda yürütülen beden eğitimi ve spor dersleri, çocukların sporla tanışmalarını sağlayan ve spor eğitiminin temelini oluşturan önemli bir eğitim süreci niteliği taşımaktadır. Bu dersler, çocukların spor deneyimlerini artırmayı hedefleyen planlı bir öğretim programı olarak, bireylerin spora yöneliminde ve spor kültürü kazanmalarında önemli bir rol üstlenmektedir (Siedentop, 1998).

Spor bilimi literatüründe yetenek, belirli bir alanda ortalamanın üzerinde özellikler sergileyen ancak henüz tam olarak gelişimini tamamlamamış potansiyel özellikler bütünü olarak

tanımlanmaktadır. Bu özelliklere sahip bireyler, ilgili alanda yetenekli olarak değerlendirilmektedir. Sportif yetenek ise çevresel koşullara bağlı olarak niteliksel ve niceliksel açıdan gelişim gösterebilen; buna karşın gerekli çevresel desteklerin sağlanmaması durumunda zamanla körelme riski taşıyan dinamik bir potansiyel olarak ele alınmaktadır (Muratlı vd., 2005). Yetenek seçiminin temel amacı, bir spor branşında üst düzey başarıya ulaşabilmek için sporcunun kalıtsal olarak sahip olduğu potansiyelin, uygun ve planlı antrenman süreçleriyle en üst düzeye çıkarılmasıdır. Diğer bir ifadeyle, biyolojik yeteneğin temel yapı taşlarını oluşturan ırk, cinsiyet, genetik altyapı, zekâ düzeyi, lokomotor beceriler, nöromüsküler özellikler, anatomik yapı ve psikolojik durum gibi kalıtsal faktörlerin etkileşimi, bireyin gelecekteki sportif performansının belirleyicileri arasında yer almaktadır (Epstein, 2013).

Sporu toplumsal yaşamın temel bileşenlerinden biri olarak kabul eden toplumların, yalnızca başarılı sporcu sayısını artırmayı değil, aynı zamanda sağlıklı ve aktif bir toplum yapısı oluşturmayı amaçladıkları ve bu nedenle bireylerin sporla çocukluk döneminde tanışmasının önemli olduğu ifade edilmektedir (Sunay vd., 2003). Spor sosyal hayatın parçası olarak benimseyen toplumlar gibi Türkiye’de toplumda spor kültürü oluşturmak, sporun geniş kitlelere yaygınlaşması, sporu çocuklara ve gençlere sevdirmek, onları sporla tanıştırmak, yetenekli çocukları tespit ederek spor branşlarına yönlendirmek ve üst düzey sporcu yetiştirmek için Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programı uygulanmaktadır. Bu program her yıl Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullardaki 3. Sınıf öğrencilerine eğitim öğretim döneminin bahar döneminde uygulanan test ölçümleri ile başlamaktadır Öğrencilerin bu testler sayesinde spora yatkınlıkları belirlenir. Bu testler sonucunda öğrencilerin bir kısmı sporcu kimliği geliştirme programına dahil edilmektedir. Öğrencilere on aylık bir eğitim verildikten sonra kapsamlı test ve ölçümler uygulanarak spor branşına yönlendirilmektedirler Öğrenciler yönlendirildikleri branş dalında 2-4 yıl sürecek il özelindeki spor kulüplerinde eğitimlerine devam etmektedirler. Performansa dayalı müsabaka ve yarışmalara katılmaktadırlar. Programın sonunda öne çıkan sporcular milli takımlara ve Türkiye olimpiyatlara hazırlık merkezine davet edilmektedir (Türkiye Gençlik Spor Bakanlığı, 2026).

Alan yazın incelendiğinde Dinçer (2023) Türkiye’de sporda yetenek seçimi ve yönetimi ile ilgili araştırmasının sonucunda ulusal ve uluslararası seviyede başarı elde edebilecek sporcuların belirlenmesine erken yaşta başlanması gerekliliği ve belirlenme sürecinde rasyonel yetenek yöntemi modelleriyle desteklenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Sözen vd. (2019) araştırmalarında Ordu ilinde öğrenim gören ilköğretim öğrencilerinin alan testlerine göre sportif yetenek düzeylerini belirlediği araştırmanın sonucunda kız ve erkek öğrencilerin somatotip değerleri belirlenmiştir. Aydın (2025) tarafından yürütülen çalışmada, 9–13 yaş aralığındaki kız çocuklarında sportif yeteneğin belirlenmesi sürecinde bağıl yaş etkisi ele alınmıştır. Çalışma sonuçları, yılın son çeyreklerinde doğan çocukların takımlara seçilme veya antrenman programlarına katılma olasılıklarının daha düşük olduğunu göstermiştir. Ayrıca doğum tarihi (yıl/ay) dağılımı ile çocukların performans düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Acar ve Kaynak (2025) yetenek taramasına katılan öğrencilerin spora katılım güdülerinin incelendikleri araştırmalarında öğrencilerin spora katılımlarıyla ilgili en güçlü güdüsünün beceri gelişiminde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yaşlarıyla spora katılım güdülerinin arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmaların incelendiğinde yetenek taraması ile ilgili yapılan çalışmaların incelendiği, öğrencilerin sportif yetenek düzeylerinin belirlendiği, sportif yetenek belirlemede etkili olan değişkenlerin belirlenmesi gibi konular üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak yetenek taraması ve spora yönlendirme ile yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir.

Bu araştırma, Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Programı kapsamında görev yapan antrenörlerin programa ilişkin görüşlerini ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Araştırma sonucunda programın güçlü yönleri ile uygulama sürecinde karşılaşılan aksaklıkların belirlenmesi, mevcut uygulamaların değerlendirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca elde edilen bulguların, ilgili kurum ve kuruluşların programı yeniden gözden geçirmesine, eksikliklerin giderilmesine ve programın amaçlarına daha etkili biçimde ulaşmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte çalışma, erken yaşta sporcuların yeteneklerinin belirlenmesi ve uygun spor branşlarına yönlendirilmesi sürecinde programın işlevselliğinin ve uygulamadaki etkililiğinin antrenör görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesine olanak sağlaması açısından alana

katkı sunacaktır. Bu araştırmanın amacı antrenörlerin Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programına ilişkin görüşlerini belirlemektir.

Araştırmanın amaç kapsamında aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır:

- Antrenörlerin spordaki yetenek kavramına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Antrenörlere göre sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programının avantajları nelerdir?
- Antrenörlerin sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programı uygulanırken karşılaşılan sorunlar nelerdir?
- Antrenörlerin sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programı uygulanırken karşılaşılan sorunlar ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma antrenörlerin sporda yetenek seçimi ve öğrencilerin spora yönlendirilmesi ilişkin görüşlerini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaca uygun olarak araştırmanın yöntemi nitel araştırma desenlerinden olan biri olan olgu bilimi olarak belirlenmiştir. Olgu biliminde hedef; bütün katılımcıların bir olguya ilişkin tecrübelerinin neler olduğu belirlenmeye çalışılır (Creswell, 2007). Araştırmada, antrenörlerin sporda yetenek seçimi ve öğrencilerin spora yönlendirilmesi ilişkin kendi tecrübelerinin belirlenmesini hedeflediği için bu desen tercih edilmiştir.

Araştırmanın Örnekleme

Fenomenoloji (olgubilim) araştırmalarında veri kaynakları, araştırmanın odaklandığı olguyu deneyimleyen ve bu deneyimlerini yansıtabilecek bireyler veya gruplardan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu doğrultuda, araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş belirli özelliklere sahip bireylerin araştırmaya dâhil edilmesini sağlayarak incelenen olguya ilişkin derinlemesine ve zengin veri elde edilmesine olanak tanımaktadır. Ayrıca bu yöntem, yürütülmekte olan programların veya uygulamaların izlenmesinde kritik öneme sahip nitel verilerin elde edilmesine katkı sağlamaktadır (Coyne, 1997).

Bu araştırmada ölçüt örnekleme yönteminin tercih edilmesinin temel nedeni, Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Programı'nın uygulanma sürecine ilişkin ayrıntılı ve deneyime dayalı veriler elde etmektir. Araştırmaya katılacak antrenörlerin belirlenmesinde; Gençlik ve Spor Merkezlerinde görev yapıyor olmaları, küçük yaş gruplarındaki sporcularla çalışmaları ve en az 10 yıllık mesleki deneyime sahip olmaları ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu ölçütleri karşılayan 15 antrenör araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Antrenörlerin demografik özellikleri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1.

Antrenörlerinin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	F	%	Yaş	f	%	Mesleki Kıdem	f	%
Erkek	12	80	25-30	8	53	1-5 yıl	4	26
Kadın	3	20	31-35	5	33	6-10 yıl	9	60
Toplam	15	100	36-40	1	7	11-15 yıl	1	7
			41-45	1	7	15-üzeri yıl	1	7
			45-üstü	0	0	Toplam	15	100
			Toplam	15	100			

Tablo 1 incelendiğinde antrenörlerin cinsiyet değişkenine göre erkek f 12 (%80), kadın f 3(%20) antrenörün olduğu, yaş değişkeninde ise 25- 30 yaşında f 8 (%53), 31-35 yaşında f 5 (%33), 36-40 yaşında f1(%7), 41-45 yaşında f1 (%7) antrenörlerin olduğu, mesleki kıdem değişkenine 1-5 yıl f4 (%26), 6-10 yıl f9 (%60), 11-15 yıl f1 (%7), 15- üzeri f1 (%7) olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Veriler belirlenen ölçütleri sağlayan antrenörler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacının daha önceden belirlediği sorular veya görüşme sırasında meydana gelen yeni durumlar karşısında yeni sorularında ortaya çıkabildiği bir form olarak tanımlanmaktadır (Güler vd., 2015). Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu, ilgili alan yazın incelenerek ve uzman görüşlerinden yararlanılarak geliştirilmiştir. Bununla birlikte, katılımcı öğretmenlerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular da aynı form içerisinde yer almıştır. Demografik sorular hazırlanırken etik ilkelere dikkat edilmiş ve katılımcıların kişisel/özel bilgilerini içeren sorulara yer verilmemiştir. Bu doğrultuda katılımcılara yaş, eğitim düzeyi, mesleki kıdem, branş ve görev yaptıkları kurum türüne ilişkin sorular yöneltilmiştir. Görüşme formunun hazırlanmasında soruların açık, anlaşılır ve araştırmanın amacıyla uyumlu olmasına özen gösterilmiştir. Görüşme formunda sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programının avantajlarını, tarama ve yönlendirme sürecinde karşılaşılan sorunları ve bu sorunların çözüm yollarını içeren sorular yer almaktadır. Görüşme formu oluşturulduktan sonra uzman görüşü alınmıştır. Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşme formu iki antrenöre uygulanmıştır. Antrenörlerin görüşleri ve uzmanların değerlendirmesinden sonra forma son hali verilmiştir.

Verilen Toplanması ve Analizi

Araştırma ölçütlerini sağlayan Gençlik Spor Merkezinde çalışan antrenörlere araştırmanın amacı ve önemi hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmaya gönüllü katılmak isteyen ve gönüllü olan katılımcılarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yapılmadan önce katılımcılardan randevu alınmış, kendi istedikleri bir zamanda görüşmeler yapılmıştır. Araştırmacı her katılımcıyla önceden belirlenen zamanda görüşmelerini uygun sessiz bir ortamda gerçekleştirmiştir. Araştırmacı görüşmeler sırasında hem ses kaydı tutmuş, hem de katılımcıların sorulara verdikleri cevapları not almıştır. Katılımcıların görüşlerini etkileyebilecek herhangi bir tavır ve durum olmamıştır. Antrenörlerle yapılan görüşmeler yaklaşık 30-35 dakika sürmüştür. Katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuş K1, K2, K3...ve K15 olarak kodlanmıştır. Daha sonra ses kayıtları ve notlar Word programına aktarılmıştır.

Elde edilen veriler içerik analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi, yazılı, sözlü ve görsel verilerin sistematik ve nesnel biçimde incelenerek belirli kategoriler altında sınıflandırılması ve bu verilerden anlamlı çıkarımlar yapılmasını sağlayan bir analiz yöntemidir (Aslan ve Tavşancıl, 2001). Araştırmada iç güvenilirliğin sağlanması için araştırmacı tarafından toplanan verilerin, ulaşılan sonuçların farklı araştırmacılar tarafından da incelenerek tutarlı ve güvenilir bulunması gerekliliğinin olduğu bilinmektedir (Merriam, 2013). Araştırmacı dışında iki uzman araştırmada elde edilen verileri tekrar analiz etmiştir. Araştırmacılar arasındaki güvenilirliği hesaplamak için formülü (Güvenirlilik= görüş birliği/görüş görüş birliği+görüş ayrılığı X 100) kullanılarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Hesaplamalar sonucunda araştırmanın güvenilirliği %92 olarak tespit edilmiştir.

Araştırmacının Rolü

Araştırmacı, üniversitede okuduğu yıllarda ve beden eğitimi spor öğretmenliğinde doktora yaparken birçok antrenörle çalışmıştır. Bu süreçte antrenörlerin yetenek taramalarını ilişkin bazı söylemlerini dinledikten sonra, bu çalışmayı yapmaya karar vermiştir.

Bulgular

Bu bölümde antrenörlerinin sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programına ilişkin görüşleri incelenerek elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Antrenörlerinin görüşlerine yönelik oluşturulan araştırma sorularına ilişkin bulgular aşağıda sırasıyla sunulmuştur. Araştırmanın ilk sorusu “Antrenörlerin spordaki yetenek kavramına ilişkin görüşleri nelerdir?” şeklindedir. Antrenörlerin yetenek kavramına ilişkin algıları Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2.

Antrenörlerin Yetenek Kavramına İlişkin Görüşleri

Kod	f	%	Örnek Cümle
Performans kapasitesi yüksek	15	38	“Bireylerin diğer bireylerden potansiyel olarak daha iyi, bazıları ise doğuştan yetenekli olan, hızlı kavrayan ve sorunlar karşısında alternatif çözümleri hızlı üreten, performans olarak diğer bireylerden fiziksel, psikolojik, bilişsel açılarından üstün olan bireyleridir.” (K7)
Geliştirilebilir özellikler	12	31	“Uygun çevre koşullarında, belirli öğrenme alanında potansiyel performans kapasitesi olan bireylerin geliştirebilir özelliklerinin tamamına denir.” (K12)
Çok boyutlu özellikler	8	21	“Kişiler akranlarından farklı olarak fiziksel, zihinsel ve psikolojik bakımdan üstün özellikler ve performansa sahip olanlardır.”(K5)
Yaratıcı ve çözüm odaklı	4	10	“Yetenek, genel ve özel yetenekli bireylerin diğer bireylere göre daha özel yeteneklerinin daha iyi olması, daha hızlı yapması ve yaratıcılık olarak diğer bireylerden daha yaratıcı olan bireylerdir.”(K14)
Toplam	39	100	

Tablo 2 incelendiğinde antrenörlerin performans kapasitesi yüksek %43 (f=18), geliştirilebilir özellikleri %28 (f=12), çok boyutlu özellikleri %19 (f=8), yaratıcı ve çözüm odaklı %10 (f=4) olmak gibi çeşitli tanımlamaları kullandığı görülmektedir.

Araştırmanın ikinci sorusu “Antrenörlere göre sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programının avantajları nelerdir?” şeklindedir. Antrenörlere göre sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programının avantajları Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3.

Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Programının Avantajları

Kod	f	%	Örnek Cümle
Erken yaşta başarı	15	26	“Erken yaşta yetenek seçimi uzun vadede plan yapma imkânı ve erken başarı sağlama ihtimalini yükseltir.” (K11)
Objektif ölçme	10	17	“Yapılan testler çok boyutlu geçerliliği ve güvenilirliği ölçülmüş testler olduğu için tarafsız bir şekilde değerlendirme fırsatı sunar. (K9)
Doğru branş seçimi	8	14	“Yetenek testleri sayesinde öğrencilerin yeteneği doğru şekilde tespit edilerek yeteneklerine uygun branşa yönlendirilecektir. Yani yanlış branş seçimini azalacaktır” (K15)
Sporcu merkezi	8	14	“Türkiye’de yedi bölgede yetenek taraması yapılarak bu bölgelerde spora yetenekli kişiler seçilmektedir. Böyle Türkiye genelinde geniş bir sporcu havuzu oluşumu sağlanmaktadır.” (K8)
Aile bilinci artma	6	10	“Elde edilen verilerle ailelere somut geri bildirim sunulabilir. Ayrıca aileler çocuklarının yeteneğinin farkında olarak onları doğru branşta eğitim alacakları merkezlere götürebilirler.” (K1)

Yetenek kaybı azalma	4	7	“Bu program sayesinde Türkiye’nin herhangi bir yerindeki küçük çocukların yapılan testler sonucunda yeteneklerin keşfedilmesine katkı sağlar.” (K13)
Takibi Kolaylaştırma	4	7	“Sonuçlar belirli bir sisteme kaydolduğu için takip edilmesini kolaylaştırır. Ailelerin ve antrenörlerin öğrencilerin durumunu takip etmelerini bu online platform kolay hale getirecektir.” (K6)
Etkili planlama	3	5	“Bu program sayesinde öğrencilerin yeteneklerine uygun doğru ve etkili bir eğitim planı hazırlanacaktır.” (K2)
Toplam	58	100	

Tablo 3 incelendiğinde antrenörlerin Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programının avantajlarını erken yaşta başarı %26 (f=15), objektif ölçme %17 (f=10), doğru branş seçimi %14 (f=8), sporcu merkezi %14 (f=8), aile bilinci artma %10 (f=6), yetenek kaybı azalma %7 (f=4), takibi kolaylaştırma %7 (f=4) ve etkili planlama %5 (f=5) şeklinde ifade ettikleri görülmektedir.

Araştırmanın üçüncü sorusu “Antrenörlerin sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programını uygularken karşılaştığı sorunlar nelerdir?” şeklindedir. Antrenörlere göre sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programını uygularken karşılaşılan sorunlar Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4.

Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Programı Uygulanırken Karşılaşılan Sorunlar

Kod	f	%	Örnek Cümle
Eşit Olmamak	16	30	“Yetenek taratması sırasında uygulamaların yapıldığı tüm bölgelerdeki olanakların aynı değildir. Bölgelerdeki gençlik spor merkezlerinin aynı sayıda ve aynı branşlarda uzman antrenörlerin olmadığı için belli bölgelerde artistik jimnastikçi çıkmamaktadır.” (K3)
Zaman Kaybı	12	22	“Yetenek taraması yapılırken çok fazla kişi bir arada aynı günde test edilmesi doğru kişinin seçilmesine engel oluyor. Çünkü uygulayıcılar yoruluyorlar. Ayrıca aynı anda birçok kişi arasından belki biraz diğerinden geri kalmış bir kişi olabilir ama belki diğerlerinden daha iyi bir sporcu olacak. Bunu bilemeyiz.” (K2)
Yetenek kaybı	10	19	“Yetenek taraması yapılırken öğrencinin çok heyecanlı olması ya da hasta olması gibi nedenlerden kendini gösteremeyebilir. Bu öğrenciler yetenekli olmalarına karşın tanılanamayabilir.” (K10)
Çoklu dalda ilerleyememe	7	13	“Erken yaşta tek branşa yönlendirilmesi çoklu spor deneyimini yaşama ihtimalinin azalmasına neden olabilir.” (K6)
Uygulayıcı yanlılığı	5	9	“Antrenörlerin eğitim durumu ve kişisel gelişim durumlarının birbirinden farklı olması.” (K9) “Antrenörlerin testleri uygularken tanıdığı ya da kendi öğrencisi olan öğrenciye taraflı davranabilir.” (K11)
Bilinçsiz Aileler	4	7	“Aileler sporun önemliliği konusunda bilinçli olmayabilir. Aileler akademik başarıyı önemseyerek çocuğunun eğitim almasına mani olabilirler.” (K12)
Toplam	54	100	

Tablo 4 incelendiğinde antrenörlerin Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programı uygulanırken karşılaşılan sorunların sırasıyla eşit olmama %30 (f=16), zaman kaybı %22 (f=12), yetenek kaybı %19 (f=10), çoklu dalda ilerleyememe %13 (f=7), uygulayıcı yanlılığı %9 (f=5) ve bilinçsiz aileler %7 (f=4) şeklinde ifade ettikleri görülmektedir.

Araştırmanın dördüncü sorusu “Antrenörlerin sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programını uygularken karşılaştığı sorunlara yönelik önerileri nelerdir?” şeklindedir. Antrenörlerin sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programını uygularken karşılaşılan sorunlara yönelik önerileri Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5.

Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Programı Uygulanırken Karşılaşılan Sorunların Çözüm Önerileri

Kod	f	%	Örnek Cümle
Standart imkân sunulması	10	33	“Bölgelerdeki genlik spor merkezi nüfusa uygun şekilde belirlenmelidir. Mesela 10000 kişinin olduğu bölgeye 10 tane gençlik spor merkezi olabilir. Bakanlık her bölge için hangi branşta hangi antrenöre ihtiyacı olduğunu belirleyerek üniversitelerde o branşta antrenör yetişmesini sağlayabilir.” (K4)
Uygulama süresi artırılması	8	27	“Yetenek taraması yaparken uygulayıcılar bir günde belli bir standart belirlenerek o kadar öğrenciyi test edebilir. Uygulamaların süresi bir ay ya da birkaç aya yayılarak daha etkili sonuçlara ulaşılabilir.” (K7)
Çoklu branş	5	18	“Yetenekli çocuklar asıl branşına yönlendirme eğitimleri sırasında bir sporcunun birden fazla spora yeteneği olduğu tespit edilirse tek branş seçmek yerine yetenekli olduğu tüm dallarda ilerlemesine imkân verilebilir.” (K13)
Yetenek kaybının önlenmesi	3	10	“Gerçekleştirilen yetenek taraması BİLSEM okullarına yetenekli öğrenci seçmede olduğu gibi kazanmayan öğrencilere bir kez daha şans verilerek dördüncü sınıfta uygulanabilir. Böylece yeteneği olan öğrenciler keşfedilememeye durumu ortadan kalkar.” (K5)
Tarafsız kurul oluşturulması	2	6	“Türkiye’nin farklı bölgelerinde farklı uygulayıcılar yerine bu konuda eğitilmiş bakanlıkta çalışan öğrenci yetiştirmeyen bir kurul belirlenerek her bölge için belirlenen ayda yetenek taraması kurul tarafından yapılabilir.” (K14)
Aileler bilinçlendirilmesi	2	6	“Aileler sporun önemi ve sporun akademik başarıya sağladığı katkılar hakkında eğitim verilebilir. Veliler yetenekli çocuklarını eğitime göndermediğinde velilere önce uyarı verilebilir. Sonra belli bir devamsızlık belirlenerek bu devamsızlığı geçen ailelere para cezası verilebilir.” (K6)
Toplam	30	100	

Tablo 5 incelendiğinde antrenörlerin Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programını uygularken karşılaşılan sorunlara yönelik önerileri sırasıyla standart imkân sunulması %33 (f=10), uygulama süresi artırılması %27 (f=8), çoklu branş %18 (f=5), yetenek kaybı önlenmesi %10 (f=3), tarafsız kurul oluşturulması %6 (f=2) ve aile bilinçlendirilmesi %6 (f=2) şeklinde ifade ettikleri görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada antrenörlerin Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla 15 antrenörle yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda antrenörlerin yetenek kavramını performans kapasitesi yüksek, geliştirilebilir özellikleri, çok boyutlu özellikleri, yaratıcı ve çözüm odaklı olmak gibi çeşitli tanımlamaları kullandığı görülmektedir. Bompa ve Haff (2015) spor yeteneğini kişinin genetik özellikleri, motor becerileri ve çevresel unsurların etkileşiminden sonra belirli bir spor branşında üstün performans gösterebilme potansiyeli olarak tanımlamaktadırlar. Williams ve Reilly (2000) sporda yeteneğini uygun ortamda antreman yapıldığında kişinin belli bir spor branşında üst düzey başarıya varma potansiyelini belirleyen, doğuştan var olan ve sonradan edinilen bütün özellikler olarak ifade

etmektedirler. Ayrıca sporda yetenek kişinin belirli bir branşta normalin üzerinde performans gösterebilmesini sağlayan henüz tam olarak gelişmemiş ancak gelişebilir fiziksel, fizyolojik, psikolojik ve bilişsel özelliklerin tamamını kapsayan bu özelliklerin etkileşimiyle oluşan çok boyutlu bir yapıdır (Weinberg ve Gould, 2019; Tamer, 2000). Bu tanımlardan farklı olarak Höner ve diğerleri (2023) yeteneğin durağan bir özellik olmadığını, kişinin çevresi ile ilişkisi sonucu zamanla farklılık gösteren aktif bir yapı olduğunu ifade etmektedirler.

Araştırmanın diğer bir sonucu ise antrenörlerin Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programının avantajlarını erken yaşta başarı, objektif ölçme, doğru branş seçimi, sporcu merkezi, aile bilinci artma, yetenek kaybı azalma, takip ve etkili planlama olmak şeklinde kodlandığı görülmektedir. Benzer şekilde Muratlı (2012) yetenek taramalarının öğrencilerin fiziksel özelliklerine ve motor becerilerine uygun dallara yönlendirmelerinde önemli bir rolü olduğunu dile getirmektedir. Ayrıca Abbott ve Collins (2004), yetenek taramasının kişinin potansiyeline uygun spor branşına yönlendirilmesinde önemli bir araç olduğunu vurgulamaktadırlar. Sevim (2010) bu iki çalışmadan farklı ama bu araştırmanın sonucuna benzer şekilde yetenek taramasının sporunun uzun vadeli gelişimini planlamada önemli bir araç olduğuna dikkat çekmektedir. Fraser-Thomas ve Côté (2008) ise erken dönemde uygun yönlendirmenin sporda sürekliliği artırdığını ifade etmektedirler. Bu çalışmalardan ve araştırmanın sonucundan farklı olarak Bayraktar (2013), yetenek taramasının sporcu yetiştirme sürecinde ekonomik olduğunu ve zamansal verimliliği artırdığını ifade etmektedir. Ayrıca sporda yetenek taraması aracılığıyla doğru dala yönlendirilen sporcuların motivasyon düzeyin yüksek olduğu ve sporu bir yaşam boyu sürdürmelerini sağlanmaktadır (World Health Organization, 2010; Vaeyens ve diğerleri, 2008)

Antrenörlerin Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programı uygulanırken karşılaşılan sorunların sırasıyla eşit olmama, zaman kaybı, yetenek kaybı, çoklu dalda ilerleyememe, uygulayıcı yanlılığı ve bilinçsiz aileler şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Vaeyens ve diğerleri (2008) erken yaşta yapılan yetenek taramaları, çocukların fiziksel olgunlaşma zamanlarının farklılık göstermesi nedeniyle yanlış değerlendirmelere neden olabilir. Aynı yaşta olan çocuklar arasında fiziksel farklılıklar olması, geç olgunlaşan çocukların yeteneksiz olarak değerlendirilmesine yol açabilmektedir. Malina (2010) ise erken uzmanlaşmaya dayalı yetenek taramalarının, sporunun tükenmişlik yaşaması ve sporu bırakma riskini artırdığını dile getirmektedir. Ayrıca çocukların küçük yaşta bir spor dalına yönlendirilmesi hem biyolojik hem psikolojik olumsuz sonuçlar doğurabileceğini vurgulamaktadır.

Antrenörlerin Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programı uygulanırken karşılaşılan sorunlara yönelik önerileri standart imkan sunulması, uygulama süresi artırılması, çoklu branş, yetenek kaybı, tarafsız kurul oluşturulması ve aile bilinçlendirilmesi şeklinde kodlara ulaşılmıştır. Bu sonuca benzer şekilde Balyi, Way ve Higgs (2013) yetenek taramaların tek seferlik olmamasına gerektiğini uzunlamasına bir süreç olarak ele alınması gerektiğini ifade etmektedirler. Ayrıca çocuk ve gençlerin biyolojik durumlarının her yıl değiştiği için yetenek taramaların belli aralıklarla tekrar yapılmasının daha sağlıklı sonuçlar ortaya koyacağını vurgulamışlardır. Vaeyens ve diğerleri (2008) çocukların kronojik yaş yerine biyolojik yaşının baz alınması, geç olgunlaşan çocukların sitem dışında kalmasına engel olup daha adil bir ölçme yapılmış olacağını ifade etmektedirler. Malina (2010) ise erken uzmanlaşmadan kaçınılması gerektiğini çoklu spor katılımına çocukların yönlendirilmesi gerektiğini dile getirmektedir. Farklı spor branşlarını tecrübe eden çocukların motor becerileri gelişerek uzun periyotta iyi performansla ulaşma olasılıklarının artacağını ifade etmektedir.

Sonuç olarak bu araştırma kapsamında antrenörlerin Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Antrenörler bu programının erken yaşta başarı, objektif ölçme, doğru branş seçimi, sporcu merkezi, aile bilinci artma, yetenek kaybı azalma, takip ve etkili planlama gibi avantajlar sağladığını belirtmektedirler. Ayrıca antrenörler bu programı uygularken eşit olmama, zaman kaybı, yetenek kaybı, çoklu dalda ilerleyememe, uygulayıcı yanlılığı ve bilinçsiz aileler gibi konularda sorun yaşadıklarını ifade etmektedirler. Antrenörler bu programın

uygularken karşılaştıkları sorunlara standart imkân sunulması, uygulama süresi artırılması, çoklu branş, yetenek kaybı, tarafsız kurul oluşturulması ve aile bilinçlendirilmesi gibi önerilerde bulunmaktadır.

Araştırmada elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak hazırlanan öneriler aşağıda yer almaktadır.

- Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programı uygulanırken uygulama koşulları ve yönlendirildikten sonra eğitim verilecek merkezler bakımından her bölgeye eşit imkanlar sunulabilir.
- Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programı için yetenek taramasını tarafsız bir kurul tarafından yapılabilir.
- Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programı için yetenek taraması daha uzun bir sürede ve birden çok yapılabilir.
- Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programı kapsamında ailelere sporun önemi ilgili online ya da yüzyüze seminerler verilebilir.
- Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programına ilişkin ailelerin, sınıf ve beden eğitim öğretmenlerinin görüşleri incelenebilir.

Kaynakça

- Abbott, A., & Collins, D. (2004). Eliminating the dichotomy between theory and practice in talent identification. *Journal of Sports Sciences*, 22(5), 395-408.
- Acar, E. Ü., & Kaynak, K. (2025). Yetenek taramasına katılan öğrencilerin spora katılım güdülerinin incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 68-73.
- Akıncı, A. Y. (2019). *Beden eğitimi, sosyalleşme ilişkisi, ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi ve spor etkinliklerinin sosyalleşme süreci ve şahsiyetin oluşumuna katkısı*. LAP Lambert Academic Publishing.
- Aquilina, D. (2013). A study of the relationship between elite athletes' educational development and sporting performance. *The International Journal of the History of Sport*, 30(4), 374-392.
- Aydın, C. D. (2025). *9-13 yaş aralığındaki kız çocuklarında sportif yetenek belirlemede bağlı yaş etkisi* [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi].
- Balyi, I., Way, R., & Higgs, C. (2013). *Long-term athlete development*. Human Kinetics.
- Bayraktar, B. (2013). *Sporda yetenek seçimi*. Spor Yayınevi.
- Bompa, T. O., & Haff, G. G. (2015). *Antrenman bilimi* (Türkçe baskı). Spor Yayıncılık.
- Coyne, I. T. (1997). Sampling in qualitative research: Purposeful and theoretical sampling; merging or clear boundaries? *Journal of Advanced Nursing*, 26(3), 623-630.
- Demiral, Ş., Erdemir, İ., & Kızılyaprak, H. (2006). Bayan judoculararda yetenek seçimi. 9. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongre Kitabı* içinde (ss. 176-178).
- Dinçer, U. (2023). Sporda yetenek seçimi ve yönetimi ile ilgili Türkiye'de yapılmış araştırmaların derlemesi. *International Journal of Mountaineering and Climbing*, 6(1), 8-27.
- Fraser-Thomas, J., Côté, J., & Deakin, J. (2008). Youth sport programs. *Psychology of Sport and Exercise*, 9(4), 483-505.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. B., & Taşgın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma* (2. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Höner, O., Larkin, P., Leber, T., & Feichtinger, P. (2023). Talent identification and development in sport. In J. Schüller et al. (Eds.), *Sport and exercise psychology* (pp. 549-577). Springer.

- Malina, R. M. (2010). Early sport specialization: Roots, effectiveness, risks. *Sports Medicine*, 40(4), 333-346.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage Publications.
- Muratlı, S. (1997). *Çocuk ve spor*. Bağırğan Yayımevi.
- Muratlı, S. (2012). *Antrenman bilimi yaklaşımıyla çocuk ve spor*. Nobel Yayıncılık.
- Muratlı, S., Şahin, G., & Kalyoncu, O. (2005). *Antrenman ve müsabaka*. Yaylım Yayıncılık.
- Sevim, Y. (2010). *Antrenman bilgisi*. Fil Yayınevi.
- Siedentop, D. (1998). What is sport education and how does it work? *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 69(4), 18-20.
- Sözen, H., Arı, E., Erdoğan, E., & Cevahirçioğlu, B. (2019). Ordu ilinde öğrenim gören ilköğretim öğrencilerinin alan testlerine göre sportif yetenek düzeylerinin belirlenmesi. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 35-47.
- Sunay, H., Gündüz, N., & Dolaşır, S. (2003). Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarına voleybol temel tekniklerinin öğretiminde uygulanan farklı öğretim yöntemlerinin etkisi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(3), 19-24.
- Şahin, M. (2014). Sporcularda yetenek seçimi ve spora yönlendirmede temel kriterler. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(1-4), 1-14.
- Tamer, K. (2000). *Spor bilimlerine giriş*. Bağırğan Yayımevi.
- Tower, D. (2008). *Relationship between athletic and academic success: A pilot study* [Master's thesis, University of Connecticut].
- Tutkun, E. (2002). *Samsun ili ilköğretim çağı çocuklarının yetenek seçim yönteminin geliştirilmesi* [Doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi].
- Türkiye Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2026). *Türkiye sportif yetenek taraması ve spora yönlendirme programı*. <https://sportifyetenektaramasi.gsb.gov.tr/Sayfalar/4869/3429/program-hakkinda.aspx>
- UNESCO. (2020). *Healthy, able and active citizens: The importance of physical literacy*. <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/physical-education-and-sport/policy-project/physical-literacy/>
- Vaeyens, R., Lenoir, M., Williams, A. M., & Philippaerts, R. M. (2008). Talent identification and development programmes in sport. *European Journal of Sport Science*, 8(3), 135-148.
- Wallhead, T. L., & Ntoumanis, N. (2004). Effects of a sport education intervention on students' motivational responses in physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 23(1), 4-18.
- Weinberg, R. S., & Gould, D. (2019). *Foundations of sport and exercise psychology* (7th ed.). Human Kinetics.
- Williams, A. M., & Reilly, T. (2000). *Talent identification and development in sport*. Routledge.
- World Health Organization. (2010). *Global recommendations on physical activity for health*. World Health Organization.
- World Health Organization. (2020). *Guidelines on physical activity and sedentary behaviour*. World Health Organization.